

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izbija vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 glj., za pol leta 1 glj. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaknem semenišču (Knabenseminar). — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne Hete prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisni se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Z Velehrada.

(Iz prijateljskega pisma.)

Spomin ss. bratov ohaja se tukaj čez vse sijajno. To mora človek videti, dopovedati se mu ne more, še manj pa popisati. Vreme za praznovanje sicer ni ugodno, vendar pa se vrši cela svečanost v največjem redu in v imposantnem blesku. Vsak den prihajajo velike procesije iz domače škofije; že jih je iz šest dekanij prišlo. V soboto, na biljo praznika, je prišla procesija iz dekanije Strašniške, z njo je hodilo 8 duhovnikov; 16 bander in pri 40 zastav so nesli seboj. Na zastavah je zvečine na eni strani podoba Matere božje, na drugi pa ss. bratov, Cirila in Metodija.

Kardinal knez Fürstenberg so sami zvečer imeli slovesne večernice v cerkvi; le ta je vsa v blesku in se je ljudi le trlo v njej. Luči v njej nisem štel, pa bi jih tudi ne bil mogel, kajti sila veliko jih je gorelo. — V nedeljo, na praznik ss. bratov, so tudi prevzvišeni kardinal celebrirali ob 9. uri veliko sv. mešo. — Stregli so jim pri njej pomožni škof, 6 olomuških korarjev in zraven njih je bilo še nad 80 duhovnikov, večji del Čehov pa tudi od drugod, celo iz Turina, iz Belgije, s Poznanjskega, Ermelenda i. t. n. jih je bilo vpričo.

Na koru so peli semeniščani iz Kromeriža mešo dr. Witta: Missa anonyma op. XII., semeniščan četrtošolec pa je orgljal. Njegovi spretnosti smo se le čudili. Celi dragi den prihaja in odhaja procesija za procesijo, bander in križev se giblje brez števila.

Politični vodja Čehov, dr. Rieger, je bil tudi prišel; Poljakov je jako dosta; tudi Slovaki so prišli v obilnem številu. Le-tem so bili doma sicer z bobnom naznanili, da bo vsak 5—10 fl. za kazen plačal, kdor bi šel na Velehrad, a kakor je podoba, to jih ni begalo. Pogled na to množico je čaroben, krasen; vse se le spreminja v rdeči, modri pa beli barvi.

Krasni darovi so iz vseh krajev prišli,

posebno iz Moravskih in Čeških. Razstavljeni so na ogled. V čitalnici najti je nad 300 slovenskih listov, še celo iz Turčije. Pošiljajo jih seveda upravnštva le-sem brezplačno.

Prenočišč je pripravljenih veliko, pa vsa so bolj za „spokornike“. Vino je drago, pivo pa prav po ceni in pošteno blago, sicer tudi drugo življenje ni pregnano.

Jaz odidem kmalu, ker me kliče poklic domov; toda verujte, da ne grem poprej, ko še Vas in sebe priporočim ss. bratoma, Cirilu in Metodiju.

Za otroke nekaj.

(Beseda ob pravem času.)

Tudi za otroke se piše v političnem časopisu? O da; kmalu bote videli zakaj. — Nobeden do sedaj, odkar sije bela luna na zemljo, ni še trdil, da bi otroku ne bilo treba nikake vzgoje. Toda kakšne, to dela nekaterim preglavice, da bi se jih smela usmiliti tudi mrzla luna.

Nekateri namreč so gledé vzgoje strašno omejenega in priprostega razuma. Oni pravijo tako: Na vsak način je treba, da so na svetu dobri ljudje, slabih ne potrebujemo. Zato je treba otroka tako vzgojiti, da je dober. Da dosežeš ta namen, rabi vse pripomočke, da bode otrok postal dober. Kaj pa je to: dober? To že vsak ve, saj nas uči tega pamet, vera, postava. Ako tedaj kdo vzgoji otroka tako, da bo dober, ga je prav vzgojil. Ako pomaga palica v ta namen, naj se rabi palica; ako je koristno nad otrokom vedno paziti in ga odvrčati od družine, treba je to storiti, da postane otrok dober. In še to pamet imajo ljudje, ki tako mislijo, kakor sem popisal: da otrok ni kar sam po sebi dober, ampak včasih zelo hudoben, da je torej treba hudobijo pregnati. — Kako priprosta pamet!

Glejte, vse kaj drugega je iznašla novejša izbistrena, vere očiščena pamet! Otrok da naj

se vzgojuje tako, da bo postal dober? Kaka bedarija! Otrok je že dober sam na sebi, saj je človek in ima tedaj vse človeške lastnosti. Kar je pa človeško, je popolno, naj se bo karkoli. Vse, kar stori človek, je dobro, je mnogo vredno in edini namen človekov je, da ostane človek. Zarad tega tudi vzgoja ne more imeti drugega namena, kakor pustiti, da otrok ostane človek. Naj se razvija popolnoma po svoje; trmasti otrok naj le ohrani svojo trmo, kajti trma je človeška lastnost in kako bi bilo obžalovati, ako bi se ta dragoenost izgubila od človeškega rodú. Zlasti pa naj one plemenite in pristno-človeške lastnosti otroku ostanejo: napuhjenost — hočem reči — samosvoj ponos, mesenost — to se pravi: zdrava in neprecenljiva človeška čutnost, ta prekrasni biser v naši naravi! — maščevalnost — pravilno: želja braniti samega sebe itd. Vse to mora v človeku, v otroku ostati in zato ne sme biti vetrič pihnuti od nikoder, da bi mu kak lasek nagnil na drugo stran, kakor ga je položila narava. Vsa naloga vzgojevanja obstoji v tem, da se odstranijo vsi nasprotni vplivi, zlasti pa ono nepametno vplivanje, da bi otrok postal dober.

To je nauk novejših vzgojevalcev po Rousseaujevem kopitu. Kakor vidimo, je vsa modrost ta: da je vse, kar prihaja od človeka, dobro, popolno; človek tedaj je absolutno popolno bitje in če je na pr. Gúthe kako nedolžno deklico za nos vodil, je bilo to posebno popolno, ker se je v tem razodevala človeška narava v vsej svojej lepoti. Omenil sem Gúthe-ja za*, ker tudi on jasno oznanjuje omenjeni nauk.

Vem, da se nekaterim zdi čudno tako razlaganje, celó onim, ki delajo do pičice po imenovanih načelih. In vendar trdim, da sem stvar popolnoma zadel. Obljubim, da se bom potrudil natančno pokazati, kako velja v vzgoji načelo to skoro vseskozi. Za sedaj samo opomnim: Zakaj pa ne pustite, da bi se otrok zgodaj učil krščanskega nauka? Zakaj je odpravljena v šoli palica? Zakaj se podaja otrokom dandanes, kar se je le mogoče izmisliti in ne najprej to, kar stori otroke dobre? Zakaj je na univerzah popolna svoboda v podučevanju in učenju, kakor da bi dovršen osmošolec mogel soditi že o najmenitnejših učenjaških problemih in bi smel o vsem slišati, ako razume, ali ne?

Nekdanja vzgoja je gledala samo na to, da bi človeka osrečila za ta in za oni svet. Prepričani so bili vzgojniki te vrste, da ni treba človeku vsega vedeti, da mu mnogokrat le škodi, ako več ve, kakor je treba; vodila jih je misel, da je pri vzgoji gledati mnogo bolj na voljo otroško, kakor pa na pamet. Dandanes pa velja pravilo: Le odprite mladini vsa vrata, da gredo, kamor hočejo, le prostost ji dajte, da

lahkó dela po svoje, dobro ali slabo — je vse eno, da je le človeško.

Zakaj pa tako? Zato, ker je po naukih novih modrijanov človek sam — bog in ker prejšnjega krščanskega Boga ni več, zato tudi ne več greha, ni dobrega, ni slabega, ampak samo še — človeško.

Taki nazori so tedaj dandanes v dejanju veljavni prikrito in ne prikrito. Groza nas bi skoraj moralo biti in zdi se mi ko gledam mladino na tej pogubni poti, kakor da kliče: rešite nas.

O, ko bi mogla mladina umeti te moje besede, ko bi otrokom mogel dopovedati, kar se ne da dopovedati odraščeni! Otroci bi slušali, odraščeni — stariši in drugi vzgojevalci so trdovratni.

„Slov.“

Gospodarske stvari.

Gozd in njegov vpliv na kmetijstvo.

III. Ako smo se tedaj prepričali, da je srednja letna toplina v gozdnatem kraju nižja od one, ki jo imajo brezgozdnati kraji, vendar pa smo prišli tudi do spoznanja, da so gozdi za obdelavo polja dobrodejni ter da so v nekaterih okoliščinah neobhodno potrebni.

Toplina, ki jo gozdi nasejati pomagajo, prinaša marsikatere haske s seboj. Razloček med vročino in mrazom postane manjši, toplina je bolj ravnomerna; gozd se jeseni bolj počasno ohladi, pa se tudi spomladi počasnejše vgreje. Jesen trpi tedaj dalj časa in spomlad pozneje nastopi. Rast pozneje začinja in tako tudi škodam, ki jih pomladanske slame napravljajo, lahekje ubeži. Sploh gozd prenašajo spreminjavo topline zabranjuje. V času, ko rastline rastejo, toplota od časa do časa polagoma prirašča, a setev vsled tega vendar ne trpi suše pa tudi zrnje ne zvođeni vsled prevelike moče. Gozdi so namreč vravnatelji padavin t. j. dežja, snega, rose, toče itd. O času, ko začne žito zoreti, pa nastopi največa toplota, ravno takrat, ko žito take toplote potrebuje.

Gozd pa ne vravnava le vloge in toplote, on vpljiva tudi na vetrove. Vetrovi se po gozdih naravnost krhajo, to hoče reči, da gozd daje vetrom pogosto drugomer, skoz kar se obnebje dosti predrugačuje. Posebno hasnovito je za kraj, če ga gozdi proti mrzlim severnim in vhodnim vetrovom varujejo. Stroški, ki jih naprava takih gozdnih zavetnikov nareja, se obilno poplačujejo po bogatih žetvah na polju.

Silno imenitno ulogo imajo gozdi pri nevihtah. Ljudje pravijo: „Gozdi vlečejo nevihte na se.“ Resnična skušnja je, da je v gozdnatih, gorskih krajih največ bliska in groma. Znano